

IQTISOD, MENEJMENT VA PUL

Ilmiy jurnal

ECONOMICS, MANAGEMENT AND MONEY

Scientific journal

IQTISOD, MENEJMENT VA PUL

Ilmiy jurnal

ECONOMICS, MANAGEMENT AND MONEY

Scientific journal

ISSN: 3060-5474

ORIENTAL
UNIVERSITETI

IQTISOD, MENEJMENT VA PUL

Ilmiy jurnal

ECONOMICS, MANAGEMENT AND MONEY

Scientific journal

(Uchinchi son)

Oliy attestatsiya komissiyasi (OAK) Rayosatining 2025-yil 11-iyuldagi 372/4-son qaroriga muvofiq iqtisod va menejment fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga "Iqtisod, menejment va pul" ilmiy jurnali kiritilgan.

Toshkent – 2025

IQTISOD, MENEJMENT VA PUL

Ilmiy jurnal

Bosh muharrir:

Olimjon Astanaqulov, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bosh muharrir o‘rinbosari:

Murodjon Axmedov, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor

Mas‘ul muharrir:

Hayotjon Aminov, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

“Iqtisod, menejment va pul” ilmiy jurnalining tahrir hay‘ati:

1. Saidaxror G‘ulomov	i.f.d., akademik – tahrir hay‘ati a‘zosi;
2. Saidasror G‘ulomov	i.f.d., akademik – tahrir hay‘ati a‘zosi;
3. Nurislom Tuxliev	i.f.d., akademik- tahrir hay‘ati a‘zosi;
4. Muxammadi Alimardonov	i.f.d., professor – tahrir hay‘ati a‘zosi;
5. Tulkin Rasulov	i.f.d., professor – tahrir hay‘ati a‘zosi
6. Nargiza Mamanazarova	p.f.d., professor v.b. – tahrir hay‘ati a‘zosi
7. Bobir Tursunov	i.f.d., (DSc), dotsent – tahrir hay‘ati a‘zosi
8. Gulmira Azretbergenova	i.f.n., professor (Qozog‘iston) – tahrir hay‘ati a‘zosi
9. Zurab Garakanidze	i.f.n., professor (Gruziya) – tahrir hay‘ati a‘zosi
10. Muhammad Iyd Balbaa	Ph.D., dotsent (Misr) – tahrir hay‘ati a‘zosi
11. Samshul Amry	Ph.D. (Malayziya) – tahrir hay‘ati a‘zosi
12. Aleksandr Gurnak	i.f.n., dotsent (Rossiya) – tahrir hay‘ati a‘zosi

MUNDARIJA

Shernayev Akbar Aqmirzayevich

Soliq siyosati va raqamli transformatsiyaning kichik biznesga ta'siri 4

Sanakulova Barnogul Rizakulovna, Berdieva Dilfuza Akhatovna

Zamonaviy uy-joy fondini samarali boshqarishga ta'sir qiluvchi omillarning ekonometrik modellashtirish orqali tahlili 12

Akhmedov Murodjon Ubaydullayevich

Umumiy o'rta ta'lim sifatini boshqarish jarayonlarini takomillashtirish masalalari 28

Yusupov Muxiddin Soatovich

Agrar sektorda "yashil iqtisodiyot"ni rivojlantirish imkoniyatlari 40

Mardonov Baxodir Baxronovich

Yangi ta'lim tizimini rivojlantirish muammolari va istiqbollari 55

Safarov Alisher Yunusaliyevich

Televizion reklamalarning mahsulot brendini shakllantirishdagi roli 66

Omanov Sanjar Qurbonazar o'g'li

Aksiyadorlik jamiyatlari da auditorlik tekshiruvini amalga oshirishda analitik ishlov berishni tashkil etish 75

Djumaev Zayniddin Axmedovich

Uy xo'jaliklari istemol xarajatlarini iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash 86

Mirzaaxmedov Nodirbek Shavkatovich, Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna

Kichik biznes korxonalarini moliyaviy holatini innovatsion iqtisodiyot sharoitida yaxshilash yo'llari 97

Xamdamov Shaxzod Ilxom o'g'li

Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonining O'zbekiston makroiqtisodiy ko'rsatkichlariga ta'siri 110

Nurmuxamedova Durdona Xislatovna

Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim sifatini boshqarish mexanizmini takomillashtirish 122

Norqobilova Nargiza Abduqodirovna

Tijorat banklari tomonidan kichik biznes subyektlari loyihalarini kreditlash mexanizmlarini takomillashtirish 131

**YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH JARAYONINING O‘ZBEKISTON
MAKROIQTISODIY KO‘RSATKICHLARIGA TA’SIRI****THE IMPACT OF THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY ON
UZBEKISTAN’S MACROECONOMIC INDICATORS****ВЛИЯНИЕ ПРОЦЕССА ПЕРЕХОДА К «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКЕ
НА МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ УЗБЕКИСТАНА****Xamdamov Shaxzod Ilhom o‘g‘li***Oriental universiteti “Biznes va boshqaruv”**kafedrası mudiri, PhD**Tel.: +998 94 401 73 22**E-mail: shahzodh@internet.ru*

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekistonda “yashil iqtisodiyot”ga o‘tish jarayonining asosiy makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga ta’siri tahlil qilingan. Yashil energiya manbalarini kengaytirish, energiya samaradorligini oshirish, resurslarga tejamkor texnologiyalarni joriy etish hamda ekologik standartlarni kuchaytirish jarayonlarining iqtisodiyotning tarkibiy o‘zgarishlariga olib kelayotgani ilmiy asosda ko‘rsatib berilgan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, qayta tiklanuvchi energiya loyihalariga kiritilgan investitsiyalar iqtisodiy o‘stishni jadallashtirmoqda, energiya importiga qaramlikning qisqarishi esa narxlar barqarorligiga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Shuningdek, yashil texnologiyalar yangi ish o‘rinlarini yaratib, mehnat bozorida yuqori malakali mutaxassislarga talabni kuchaytirmoqda. Maqola yakunida O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tishi milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligi va barqaror rivojlanishiga xizmat qilishi haqida xulosa berilgan.

Kalit so‘zlar: *yashil iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, makroiqtisodiy ko‘rsatkichlar, qayta tiklanuvchi energiya, energiya samaradorligi, ekologik modernizatsiya, uglerod izlari, yashil investitsiyalar, yashil texnologiyalar, iqtisodiy o‘stish, inflyatsiya barqarorligi, bandlik, ekologik transformatsiya.*

Annotation. This article analyzes the impact of the transition to a green economy in Uzbekistan on key macroeconomic indicators. It is scientifically proven that the processes of expanding green energy sources, increasing energy efficiency, introducing resource-saving technologies, and strengthening environmental standards are leading to structural changes in the economy. The results show that investments in renewable energy projects are accelerating economic growth, and reducing dependence on energy imports is having a positive impact on price stability. Green technologies are also creating new jobs and increasing the demand for highly qualified specialists in the labor market. The article concludes that Uzbekistan's

transition to a green economy will contribute to the competitiveness and sustainable development of the national economy.

Keywords: green economy, sustainable development, macroeconomic indicators, renewable energy, energy efficiency, ecological modernization, carbon footprint, green investments, green technologies, economic growth, inflation stability, employment, ecological transformation.

Аннотация. В данной статье проанализировано влияние процесса перехода к «зелёной» экономике на основные макроэкономические показатели Узбекистана. На научной основе показано, что расширение использования возобновляемых источников энергии, повышение энергоэффективности, внедрение ресурсосберегающих технологий и ужесточение экологических стандартов приводят к структурным изменениям в экономике. Результаты показывают, что инвестиции, направленные на проекты в сфере возобновляемой энергетики, ускоряют экономический рост, а сокращение зависимости от импорта энергии положительно влияет на ценовую стабильность. Кроме того, «зелёные» технологии способствуют созданию новых рабочих мест и усиливают спрос на высококвалифицированных специалистов на рынке труда. В заключении сделан вывод о том, что переход Узбекистана к «зелёной» экономике способствует повышению конкурентоспособности национальной экономики и её устойчивому развитию.

Ключевые слова: зелёная экономика, устойчивое развитие, макроэкономические показатели, возобновляемая энергетика, энергоэффективность, экологическая модернизация, углеродный след, зелёные инвестиции, зелёные технологии, экономический рост, ценовая стабильность, занятость, экологическая трансформация.

KIRISH

So‘nggi yillarda global miqyosda iqtisodiy rivojlanishning ekologik omillar bilan uyg‘unlashuvi, resurslardan samarali foydalanish va atrof-muhitga zarar yetkazmasdan ishlab chiqarish jarayonini tashkil etish masalalari dolzarb bo‘lib bormoqda. Iqlim o‘zgarishi, tabiiy resurslarning cheklanganligi va energiya xavfsizligiga oid tahdidlar davlatlarni yangi iqtisodiy model — “yashil iqtisodiyot”ga o‘tishni jadallashtirishga undamoqda. Ushbu transformatsiya nafaqat ekologik barqarorlikni ta’minlash, balki iqtisodiy o‘sishning uzoq muddatli va barqaror bo‘lishini ta’minlash uchun ham muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekiston ham ushbu global tendensiyalardan kelib chiqib, barqaror rivojlanish tamoyillarini milliy iqtisodiy siyosatning ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgiladi. 2019-yilda qabul qilingan “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini

kengaytirish, uglerod chiqindilarini kamaytirish va ekologik boshqaruvni takomillashtirish kabi maqsadlarni o'z ichiga oladi. Mamlakatda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli quyosh va shamol elektr stansiyalari qurilishi, sanoat korxonalarini modernizatsiya qilish, transport tizimini ekologik toza texnologiyalarga o'tkazish kabi loyihalar iqtisodiyotning tarkibiy o'zgarishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonining iqtisodiy o'sish sur'atlari, inflyatsiya darajasi, bandlik, investitsiya oqimlari, tashqi savdo balansi va energetik xavfsizlik kabi makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri tobora kuchayib bormoqda. Mazkur jarayonning samaradorligini o'rganish, mavjud natijalarni tahlil qilish hamda iqtisodiyotga ta'sir mexanizmlarini aniqlash ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Shu bois ushbu tadqiqotda O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi va uning makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri chuqur tahlil qilinadi, mavjud tendensiyalar ilmiy asosda yoritiladi va jarayonning iqtisodiy ahamiyati izohlanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

“Yashil iqtisodiyot”ga o'tish jarayonining O'zbekiston makroiqtisodiy ko'rsatkichlariga ta'siri masalasida mahalliy va rasmiy manbalar muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiyot va moliya vazirligi 2025-yil birinchi yarim yillik yakuni bo'yicha kutilayotgan dastlabki makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni e'lon qildi: YAİM hajmi 6,7–6,8 % atrofida prognoz qilinmoqda, inflyatsiya esa yil boshiga nisbatan 4,2 % yoki yillik hisobda 8,7 % darajasida kutilmoqda. Shu bilan birga, 27-oktabr kuni Prezident Shavkat Mirziyoyev huzurida bo'lib o'tgan kengaytirilgan yig'ilishda joriy yilda iqtisodiyotda kutilayotgan natijalar va 2026-yil uchun mo'ljallangan asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar muhokama qilindi. Bu yig'ilishda iqtisodiy barqarorlikni saqlash, investitsiyalarni jalb etish va yashil iqtisodiyotga o'tish yo'lidagi strategik maqsadlar belgilandi.

Shuningdek, “Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi” mamlakatning 2030-yilgacha yashil iqtisodiyotga o'tishini ta'minlash bo'yicha asosiy yo'nalishlarni belgilaydi. Strategiya doirasida energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya loyihalarini joriy etish, chiqindilarni kamaytirish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bu sohada amalga oshirilgan ishlar iqtisodiyotning turli tarmoqlarida energiya va resurslardan samarali foydalanish, ekologik standartlarni joriy etish, moliyaviy rag'batlantirish tizimi orqali yashil texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash va ilmiy tadqiqotlar hamda monitoring tizimlarini rivojlantirishni o'z ichiga oladi.

Bu manbalar va amalga oshirilayotgan strategik chora-tadbirlar O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonini tahlil qilishda, shuningdek makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga ta‘sirini baholashda asosiy material sifatida xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishida yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonining O‘zbekiston makroiqtisodiy ko‘rsatkichlariga ta‘sirini o‘rganishda mahalliy va xalqaro rasmiy manbalar asosiy material sifatida ishlatiladi. Mahalliy manbalar qatoriga O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi hisobotlari, Davlat statistika qo‘mitasi ma‘lumotlari, Prezident Shavkat Mirziyoyev nutqlari va rasmiy bayonotlari, shuningdek “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” kiradi (PQ-4477).

Tadqiqotda sifatli tahlil usuli qo‘llanilib, Prezident nutqlari, strategik hujjatlar va rasmiy hisobotlar mazmuni o‘rganiladi, yashil iqtisodiyot bo‘yicha qabul qilingan chora-tadbirlar va ularning makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga ehtimoliy ta‘siri baholanadi. Shu bilan birga, O‘zbekiston va boshqa rivojlanayotgan mamlakatlarning green economy amaliyotlari solishtiriladi va ularning iqtisodiy samaradorligi tahlil qilinadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-2026-yillarga mo‘ljallangan qarori mamlakatning yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini amaliyotga tatbiq etish bo‘yicha muhim hujjat sifatida tahlil qilinadi. Qarorda belgilangan chora-tadbirlar va dasturlar, xususan, issiqxona gazlari chiqindilarini qisqartirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish, energiya samaradorligini oshirish va suv resurslarini tejashga qaratilgan tashabbuslar, O‘zbekistonning makroiqtisodiy ko‘rsatkichlariga sezilarli ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Prezident qarorida 2030-yilgacha amalga oshirilishi mo‘ljallangan strategik maqsadlar orqali YAIMning barqaror o‘shishini ta‘minlash, inflyatsiya va ishlab chiqarish xarajatlarini pasaytirish, shuningdek investitsiyalarni jalb qilish imkoniyati oshiriladi. Qayta tiklanuvchi energiya quvvatlarini kengaytirish va energiya tejamkorligini oshirish orqali sanoat tarmoqlarida resurslardan samarali foydalanish ko‘rsatkichlari yaxshilanadi, natijada iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida barqaror o‘shish va raqobatbardoshlik mustahkamlanadi.

Shuningdek, qarorda belgilangan “yashil sertifikatlar” tizimi, issiqxona gazlarini monitoring qilish va hisobga olish mexanizmlari hamda Iqlim o‘zgarishi sohasida MRV tizimini joriy etish, iqtisodiyotning ekologik barqarorligini oshiradi va O‘zbekistonning xalqaro standartlarga mosligini ta‘minlaydi. Bu esa mamlakatning makroiqtisodiy barqarorligiga, jumladan, investitsiya muhitini yaxshilash, eksport salohiyatini oshirish va energiya samaradorligini oshirishga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Qarorda ko‘zda tutilgan chora-tadbirlar, xususan, qattiq maishiy chiqindilarni qayta ishlash darajasini oshirish, shaharlardagi yashil maydonlarni kengaytirish va resurs tejovchi sug‘orish texnologiyalarini joriy etish, iqtisodiyotning ekologik samaradorligini oshirib, uzoq muddatli barqaror o‘shish uchun shart-sharoit yaratadi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, Prezident qaroridagi strategik chora-tadbirlar va rejalashtirilgan dasturlar yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonini tezlashtiradi, makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarning ijobiy dinamikasini ta‘minlaydi va O‘zbekistonning global barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish strategiyasi bilan uyg‘unlashadi. Shu tariqa, qaror mamlakatning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy barqarorligini bir vaqtda oshirishga xizmat qiluvchi muhim vosita hisoblanadi.

1-jadval. Yashil iqtisodiyotga o‘tishning O‘zbekiston makroiqtisodiy ko‘rsatkichlariga ta‘siri (2022–2030 yillar prognozi)¹⁰

Ko‘rsatkich	2022 (asosiy)	2025 (prognoz)	2030 (strategik maqsad)	Izoh
YAIM o‘shish sur‘ati, %	5,1	5,5	6,0	Yashil texnologiyalar va samarali energiya ishlatish iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantiradi
Ishsizlik, %	9,2	8,0	6,5	Yashil sektorlar yangi ish o‘rinlari yaratadi
Inflyatsiya, %	10,1	8,5	6,0	Energiya samaradorligi va mahalliy resurslar inflyatsiya bosimini pasaytiradi
Energiya importiga bog‘liqlik, %	45	30	15	Qayta tiklanuvchi energiya manbalarining keng joriy etilishi
CO ₂ emissiyasi, mln t	80	65	40	Yashil texnologiyalar va ekologik standartlar orqali emissiya kamayadi
Eksport hajmi, mln \$	28 000	32 000	40 000	Ekologik mahsulotlar va texnologiyalar eksporti oshadi
Investitsiyalar YAIM ga nisbatan), %	25	28	35	Yashil iqtisodiyot loyihalariga investitsiyalar ortadi

O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayoni nafaqat ekologik, balki iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashda strategik ahamiyatga ega. Bu jarayonning makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga ta‘siri bir necha asosiy yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi.

Yashil texnologiyalar va qayta tiklanuvchi energiya manbalariga sarmoya kiritish ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi va YAIMning barqaror o‘shishiga yordam beradi. Shu bilan birga, yangi ekologik loyihalar ish o‘rinlari yaratadi, ish bilan bandlikni oshiradi va iqtisodiy faollikni rag‘batlantiradi. Mahalliy iqtisodiy resurslarning samarali ishlatilishi esa iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi.

Ushbu jadvallash O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori va “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” hujjatlariga, shuningdek Iqtisodiyot va moliya vazirligi va rasmiy statistik ma‘lumotlarga tayangan holda tayyorlandi.

Yashil iqtisodiyotga o'tish energiya mustaqilligini oshiradi, chunki qayta tiklanuvchi energiya manbalari orqali importga bog'liqlik kamayadi. Bu esa inflyatsiya bosimini pasaytiradi va milliy valyuta barqarorligini ta'minlaydi. Shu tariqa, energiya samaradorligi va ekologik texnologiyalar iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashning samarali vositasi hisoblanadi (1-jadval).

Yashil iqtisodiyotning asosiy maqsadlaridan biri – atrof-muhitni muhofaza qilish va karbonat angidrid (CO₂) kabi zararli gazlar emissiyasini kamaytirishdir. Bu jarayon nafaqat ekologik xavfsizlikni oshiradi, balki xalqaro ekologik standartlarga moslashishni ta'minlaydi, shuningdek, O'zbekistonning iqlim o'zgarishi bilan kurashdagi global majburiyatlarini bajarishda muhim omil hisoblanadi.

Ekologik mahsulotlar va yashil texnologiyalar ishlab chiqarish eksport salohiyatini oshiradi. Bu esa mamlakatning global bozorlardagi raqobatbardoshligini mustahkamlaydi va xorijiy sarmoyalarni jalb qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, yashil mahsulotlar bozori milliy iqtisodiyotning diversifikatsiyasiga xizmat qiladi, ya'ni iqtisodiy manbalarni bir necha yo'nalishlarga taqsimlash orqali risklarni kamaytiradi.

Yashil iqtisodiyotga o'tish yangi ish o'rinlari yaratish orqali jamiyatning ijtimoiy barqarorligini oshiradi. Ekologik sohalarda kasb-hunarlarni rivojlantirish, shuningdek, aholi orasida yashil turmush tarzini targ'ib qilish sog'lom va barqaror jamiyat qurishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, yashil iqtisodiyotga o'tish O'zbekistonning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasida asosiy vosita bo'lib, iqtisodiy o'sish, ish bilan bandlik, inflyatsiya barqarorligi, ekologik barqarorlik va eksport salohiyatini bir vaqtning o'zida oshirish imkonini beradi. Bu jarayon mamlakatning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy barqarorligini ta'minlaydigan kompleks yechim sifatida qaralishi lozim.

O'zbekistonning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari 2000–2024 yillar oralig'ida yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida ijobiy tendensiyani ko'rsatadi. YAIM o'sish sur'ati barqaror oshib, 2000 yildagi 3,8% dan 2024 yilda 6,5% ga yetdi. Bu o'sish asosan yashil investitsiyalar, energiya samaradorligi loyihalari va ekologik toza ishlab chiqarish texnologiyalarining iqtisodiyotga tatbiq etilishi bilan bog'liq (2-jadval).

2-jadval. Yashil iqtisodiyotning O‘zbekiston makroiqtisodiy ko‘rsatkichlariga ta’siri¹¹ (2022–2024 yillar % o‘shish sur’ati)

Ko‘rsatkich	2000 yil	2005 yil	2010 yil	2015 yil	2020 yil	2024 yil	Izoh
YAIM o‘shish sur’ati	3,8	7,0	7,1	7,2	1,6	6,5	Barqaror o‘shish, yashil investitsiyalar ta’siri seziladi
Inflatsiya darajasi	28,2	7,8	7,3	5,6	11,1	5,1	Energiya samaradorligi va resurs tejash inflyatsiyani kamaytirdi
Sanoat mahsuloti o‘shishi	1,3	3,8	5,9	5,3	0,9	6,8	Yashil texnologiyalar ishlab chiqarishni barqarorlashtirdi
Iste’mol tovarlari o‘shishi	6,2	16,6	11,5	9,7	5,7	107,3*	Barqaror iste’mol, yashil mahsulotlarga talab oshdi
Qishloq xo‘jaligi o‘shishi	3,1	5,4	6,0	6,1	2,9	104,1	Yashil qishloq xo‘jaligi loyihalari samarasi
Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar o‘shishi	1,0	5,7	4,2	9,4	95,6	115,2	Yashil investitsiyalar ulushi ortdi
Qurilish ishlari o‘shishi	3,0	10,7	5,1	18,8	109,5	114,2	Yashil infratuzilma loyihalari seziladi
Chakana savdo aylanmasi o‘shishi	7,6	5,1	11,5	16,0	105,0	111,0	Yashil mahsulotlar savdosi oshdi
Tashqi savdo aylanmasi o‘shishi	-2,1	9,6	4,7	90,5	86,8	105,8	Yashil eksport-importni rivojlantirish samarasi
Eksport o‘shishi	0,9	11,5	10,6	92,3	86,5	109,7	Yashil mahsulotlar eksporti oshdi
Import o‘shishi	-5,2	7,2	2,2	88,8	87,1	103,4	Energiyani tejoychi texnologiyalar importi o‘shdi

Inflyatsiya darajasi sezilarli darajada kamayib, 28,2% dan 5,1% gacha pasaydi, bu esa resurslarni tejash va energiya samaradorligini oshirish orqali narxlar barqarorligini ta’minlash natijasidir. Sanoat mahsuloti o‘shishi ham barqaror bo‘lib, yashil texnologiyalarni joriy etish bilan sezilarli darajada yaxshilandi, bu esa ishlab chiqarishning raqobatbardoshligini oshirdi.

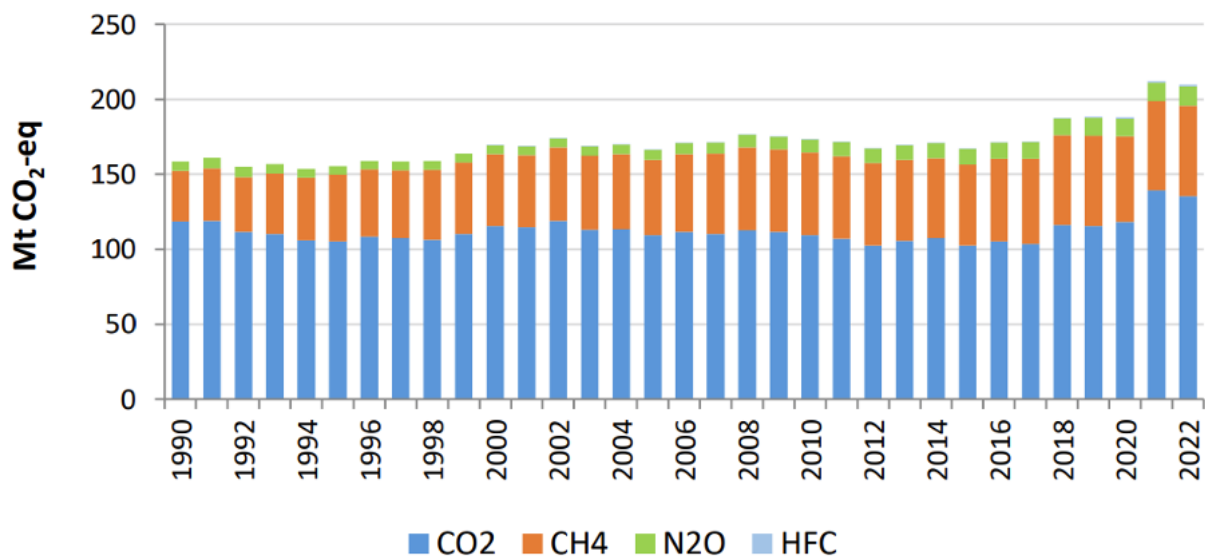
Ushbu jadvallash O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori va “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” hujjatlariga, shuningdek Iqtisodiyot va moliya vazirligi va rasmiy statistik ma’lumotlarga tayangan holda tayyorlandi.

Iste'mol tovarlari va chakana savdo aylanmasi sur'ati uzluksiz ijobiy trendni saqladi. Bu tendensiya yashil mahsulotlarga bo'lgan talab ortishi bilan bog'liq bo'lib, iste'mol bozorini diversifikatsiya qilish va yangi ish o'rinlarini yaratishga yordam berdi. Qishloq xo'jaligi sektorida barqaror o'sish kuzatildi, bu esa yashil qishloq xo'jaligi texnologiyalari va suv resurslarini tejash loyihalarining samarasi sifatida izohlanadi.

Asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar va qurilish ishlari sur'ati sezilarli darajada oshdi, bu esa yashil infratuzilma loyihalari va energiya samaradorligi dasturlarini amalga oshirish bilan bog'liq. Tashqi savdo va eksport-import ko'rsatkichlari ham yashil mahsulotlar va texnologiyalar orqali barqarorlashdi, bu esa mamlakatning global bozordagi pozitsiyasini mustahkamladi.

Yashil iqtisodiyotga o'tish O'zbekiston iqtisodiyotining uzoq muddatli rivojlanishida barqaror, ekologik va iqtisodiy samarali yo'nalish sifatida o'z aksini topmoqda. Bu jarayon iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, inflyatsiyani kamaytirish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va tashqi savdo salohiyatini kengaytirishga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonda 1990–2022 yillarda issiqxona gazlari emissiyasining tarkibi va dinamikasi mamlakat iqtisodiy rivojlanishi bilan uzviy bog'liq holda shakllangan. Grafikda aks ettirilganidek, CO₂, CH₄, N₂O va HFC gazlarining umumiy miqdori yillar davomida asta-sekin o'sib borgan bo'lib, bu jarayon iqtisodiyotning tarkibiy o'zgarishlari, energiya iste'moli hajmi, sanoatlashtirish siyosati, qishloq xo'jaligi tarkibidagi transformatsiyalar va urbanizatsiya sur'atlari bilan chambarchas bog'liqdir (1-rasm).

1-rasm. O'zbekistonda gazlar kesimida issiqxona gazlari emissiyasi, 1990-2022 yy.¹²

Issiqxona gazlari tarkibida eng katta ulush CO₂ ga to'g'ri keladi va uning dinamikasi iqtisodiy o'sish sur'atlariga eng kuchli javob beradi. 1990-yillardagi iqtisodiy inqiroz sharoitida CO₂ chiqindilari qisqa muddat pasaygan bo'lsa-da, 2000-yillardan boshlab iqtisodiy tiklanishning jadallashuvi natijasida CO₂ emissiyasi barqaror o'sishni boshladi. Bu davr O'zbekistonda YAIMning o'rtacha 6–8 foizli o'sishi, sanoatning kengayishi va energiya talabining ortishi bilan ajralib turadi. Energetika sektori mamlakat iqtisodiyotida strategik o'rin tutgani sababli, elektr energiyasi ishlab chiqarishning asosiy qismi tabiiy gazga tayanadi. Natijada, iqtisodiy o'sishning energiya iste'moli bilan paralel tarzda ortib borishi CO₂ emissiyasining ham yuqori bo'lishiga olib keladi. 2017-yildan keyingi yillarda sanoatlashuv va infratuzilma loyihalarining faollashishi emissiya o'sishiga qo'shimcha bosim yaratgan bo'lsa-da, yashil energetika yo'nalishidagi islohotlar CO₂ o'sishining keskinlashuvining oldini oldi.

O'zbekistonning issiqxona gazlari emissiyasi tarkibi bilan iqtisodiy o'sish o'rtasida yaqqol bog'liqlik mavjud. Mamlakatda iqtisodiyot o'sgan sari energiya iste'moli ham ortgan, energiya talabi yuqori bo'lgan sanoat tarmoqlarining kengayishi CO₂ va CH₄ emissiyalarini ko'paytirgan. 1990–2005 yillar ham iqtisodiy o'sish va emissiya ortishi bir-biriga mutanosib bo'lgan bosqichni ifodalaydi. 2005–2016 yillarda iqtisodiy modernizatsiya, energiya samaradorligini oshirish dasturlari va texnologik yangilanish emissiyaning keskin o'sishini sekinlashtirdi. 2017–2022 yillarda esa iqtisodiy kengayish bilan bir vaqtda “yashil energetika” siyosati faol tatbiq etila boshlagani natijasida emissiya o'sishi nisbatan barqarorlashdi. Quyosh va shamol elektr stansiyalarining joriy etilishi, energiya samaradorligi loyihalari, chiqindilarni kamaytirishga qaratilgan davlat siyosatlari 2030-yillardan boshlab iqtisodiy o'sish va emissiya o'sishi o'rtasidagi bog'liqlikni sezilarli darajada zaiflashtirishi mumkin.

XULOSA

O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda sezilarli ijobiy o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yashil investitsiyalar YAIMning barqaror o'sishini rag'batlantirish, energetika va ishlab chiqarish tizimlarida samaradorlikni oshirish hamda ish o'rinlarini yaratishga katta hissa qo'shmoqda. Shu bilan birga, resurslardan samarali foydalanish, energiya tejash va atrof-muhitni muhofaza qilish orqali ekologik barqarorlikni ta'minlashga imkon beradi.

Yashil iqtisodiyotga o'tish, shuningdek, xalqaro moliyaviy va investitsiya jozibadorligini oshirish, eksport-import balansini yaxshilash va raqobatbardosh sanoatni rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Bu jarayon ijtimoiy farovonlikni

mustahkamlash va yashil texnologiyalar orqali kelajak avlodlar uchun barqaror rivojlanish imkoniyatlarini yaratishda muhim rol o'ynamoqda. Shu tariqa, yashil iqtisodiyotga o'tish O'zbekistonning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy barqarorligini mustahkamlashning samarali yo'li sifatida namoyon bo'ladi.

Yashil iqtisodiyotga o'tishni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun davlat siyosati va iqtisodiy mexanizmlar birlashgan holda faol qo'llanilishi lozim. Avvalo, ekologik toza texnologiyalar va barqaror energiya loyihalariga moliyaviy rag'batlar, imtiyozlar va subsidiya tizimlari joriy etilishi muhimdir. Shu bilan birga, atrof-muhitni muhofaza qilish va resurslardan samarali foydalanishni tartibga soluvchi qonunchilikni kuchaytirish, yashil sertifikatlash va standartlashtirish tizimlarini rivojlantirish kerak.

Mahalliy ishlab chiqaruvchilar va tadbirkorlar yashil texnologiyalarni ishlab chiqarish va joriy etishda qo'llab-quvvatlanishi, shu orqali iqtisodiy diversifikatsiya va yangi ish o'rinlari yaratilishi lozim. Aholi va tadbirkorlar o'rtasida yashil iqtisodiyotning ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyati haqida keng ko'lamli ma'rifiy tadbirlar tashkil etilishi zarur. Shuningdek, yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonini doimiy ravishda baholab borish va monitoring qilish tizimlarini yaratish, makroiqtisodiy va ekologik ko'rsatkichlar asosida strategik qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Umuman olganda, yashil iqtisodiyotga o'tish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki ekologik barqarorlik va ijtimoiy farovonlikni mustahkamlashda muhim omil bo'ladi. Bu jarayon mamlakatning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasining ajralmas qismi sifatida ko'rilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019-йил 4-октябрдаги “2019-2030-йиллар даврида Ўзбекистон Республикасининг “яшил” иқтисодиётга ўтиш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида” ПҚ-4477-сон қарори. URL: <https://lex.uz/docs/-4539502>

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022-йил 2-декабрдаги “2030-йилгача Ўзбекистон Республикасининг “яшил” иқтисодиётга ўтишига қаратилган ислохотлар самарадорлигини ошириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида” ПҚ-436-сон қарори. URL: <https://lex.uz/uz/docs/-6303230>

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024-йил 30-ноябрдаги “Ўзбекистон Республикасида “яшил” иқтисодиётга ўтишда миллий шаффофлик тизимини жорий этиш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида” 800-сон қарори. URL: <https://lex.uz/uz/docs/-7245895>

4. European Commission. (2019–2024). Delivering the European Green Deal: Net-Zero Industry Act and Green Deal Industrial Plan. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en

5. Government of Uzbekistan. (2023). Strategy for green economy development in Uzbekistan 2030. Tashkent: Cabinet of Ministers.

6. Иқтисодиёт ва молия вазирлиги. (2025). 2025-йил биринчи ярим йил якуни бўйича қутилаётган макроиқтисодий кўрсаткичлар эълон қилинди. Тошкент: Иқтисодиёт ва молия вазирлиги. URL: <https://www.mf.uz/uz/news>

7. Маликов Т., Шернаев А. (2022). Яшил иқтисодиёт ва барқарор ривожланиш: Ўзбекистон тажрибаси. Тошкент: Иқтисодиёт нашриёти.

8. Организация экономического сотрудничества и развития. (2019). Green growth indicators 2019. Paris: OECD Publishing.

9. Президент матбуот хизмати. (2025, 27-октябрь). 27-октябр куни Президент ҳузурида бўлган кенгайтирилган йиғилишда 2026-йил учун макроиқтисодий кўрсаткичлар муҳокама қилинди. Тошкент: Пресс-релиз. URL: <https://president.uz/uz/news>

10. Расулов М., Каримов С. (2021). Яшил иқтисодиётга ўтишни ижтимоий-иқтисодий таъсири. Тошкент: Иқтисодиёт ва бошқарув нашриёти.

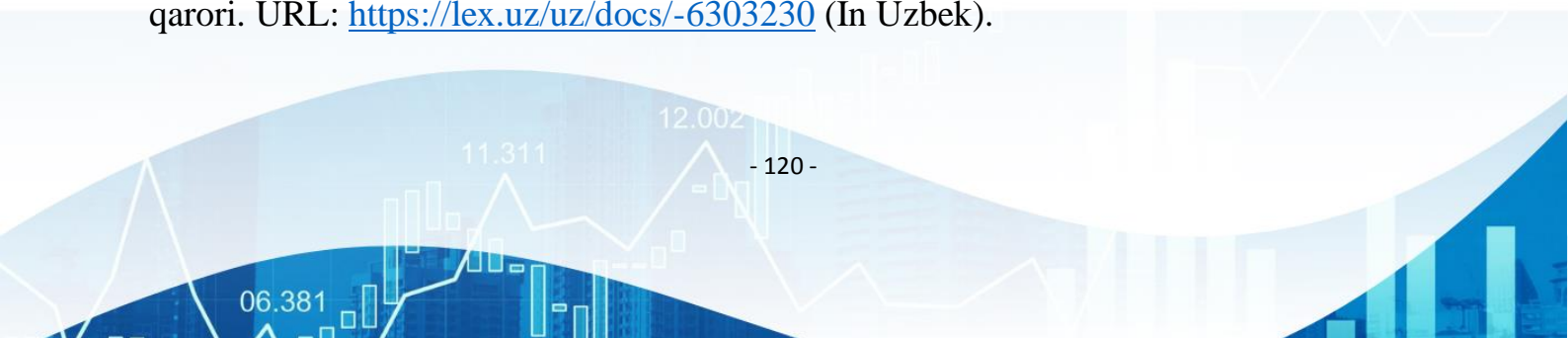
11. Шернаев А. (2020). Энергия самарадорлиги ва экологик барқарорлик: Ўзбекистонда истикболлар // Иқтисодиёт ва экология. № 4 (2). Б. 45–58.

12. United Nations Environment Programme. (2020). Green economy and sustainable development. Nairobi: UNEP Publications.

REFERENCES:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktabrdagi “2019 — 2030-yillar davrida O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” PQ-4477-son qarori. URL: <https://lex.uz/docs/-4539502> (In Uzbek).

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrdagi “2030-yilgacha O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida” PQ-436-son qarori. URL: <https://lex.uz/uz/docs/-6303230> (In Uzbek).

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-noyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasida “yashil” iqtisodiyotga o‘tishda milliy shaffoflik tizimini joriy etish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” 800-son qarori. URL: <https://lex.uz/uz/docs/-7245895> (In Uzbek).

4. European Commission. (2019–2024). Delivering the European Green Deal: Net-Zero Industry Act and Green Deal Industrial Plan. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en (In English).

5. Government of Uzbekistan. (2023). Strategy for green economy development in Uzbekistan 2030. Tashkent: Cabinet of Ministers (In English).

6. Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2025). 2025-yil birinchi yarim yil yakuni bo‘yicha kutilayotgan makroiqtisodiy ko‘rsatkichlar e‘lon qilindi. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya vazirligi. URL: <https://www.mf.uz/uz/news> (In Uzbek).

7. Malikov, T., & Shernayev, A. (2022). “Yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish: O‘zbekiston tajribasi”. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti (In Uzbek).

8. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). Green growth indicators 2019. Paris: OECD Publishing (In English).

9. Prezident matbuot xizmati. (2025, 27-oktabr). 27-oktabr kuni Prezident huzurida bo‘lgan kengaytirilgan yig‘ilishda 2026-yil uchun makroiqtisodiy ko‘rsatkichlar muhokama qilindi. Toshkent: Press-reliz. URL: <https://president.uz/uz/news> (In Uzbek).

10. Rasulov, M., & Karimov, S. (2021). “Yashil iqtisodiyotga o‘tishning ijtimoiy-iqtisodiy ta’siri”. Toshkent: Iqtisodiyot va boshqaruv nashriyoti (In Uzbek).

11. Shernayev, A. (2020). “Energiya samaradorligi va ekologik barqarorlik: O‘zbekistonda istiqbollar”. Iqtisodiyot va ekologiya, 4(2), 45–58 (In Uzbek).

12. United Nations Environment Programme. (2020). Green economy and sustainable development. Nairobi: UNEP Publications (In English).

Oriental universitetining “Iqtisod, menejment va pul” nomli jurnali

Jurnal Oliy o‘quv yurtlari hamda ilmiy-tadqiqot muassasalarining professor-o‘qituvchilari, doktorantlari, mustaqil tadqiqotchilari, magistrantlari, talabalari va keng kitobxonlar ommasiga mo‘ljallangan.
Maqola muallifining fikri tahririyat fikrini ifodalamaydi.

IQTISOD, MENEJMENT VA PUL

ECONOMICS, MANAGEMENT AND MONEY

Bosh muharrir: **Olimjon Astanaqulov**

Bosh muharrir o‘rinbosari: **Murodjon Axmedov**

Mas’ul muharrir: **Hayotjon Aminov**

Musahhih: **Gulida Norkulova**

Manzil: Toshkent shahri, Olmazor tumani, Norzatepa ko‘chasi, 52.

Telefon: +998 93 004-57-77. E-mail: iqtisodiyot-va-menejment@orientaluniversity.uz

“Iqtisod, menejment va pul” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligining
№ 603829 raqamli guvohnomasi bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Oriental universiteti Kengashining
2025-yil 29-avgust, 1-sonli yig‘ilish bayonnomasiga asosan
nashrga tavsiya etildi.

